

A person's hands are visible at the bottom, holding a large, solid red rectangular sign. The sign is positioned in front of a brick wall, which is also tinted with a red color. On the sign, there is a faint, dark outline of a sad face with slanted eyes and a downturned mouth. The text is centered on the sign in a white, sans-serif font.

Fellépés
a homofób és transzfób
gyűlöletbeszéd ellen

Írta: dr. Buzsáki Róbert
Kiadja: Háttér Társaság
2022. december

Jelen kiadvány a 2022. december 31-én került lezárásra, tartalma nem minősül jogi tanácsadásnak. A Háttér Társaság nem vállal felelősséget azért, hogy a kiadványban képviselt álláspontot a hatóságok vagy a bíróságok elfogadják. A Háttér Társaság továbbá nem vállal felelősséget a kiadványban szereplő külső honlapok tartalmáért sem.

A kiadvány elkészítését a Német Szövetségi Köztársaság Külügyminisztériuma támogatta.

Szövetségi Külügyminisztérium

Human Rights

Mi az a gyűlöletbeszéd?¹

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) komoly erőfeszítéseket tesz a gyűlöletbeszéd visszaszorítása érdekében, ezért az ilyen irányú tevékenysége keretében megalkotta a jelenség globális fogalmát, amely kiválóan leírja, mit is tekinthetünk gyűlöletbeszédnek.

„Minden olyan szóbeli, írásbeli vagy viselkedésbeli kommunikáció, amely egy személlyel vagy csoporttal szemben sértő vagy előítéletes nyelvezetet használ vagy ekként támadja őket, és ennek alapja személyiségük lényeges vonása, vagyis vallásuk, etnikai hovatartozásuk, nemzetiségük, fajuk, bőrszínük, származásuk, nemük vagy személyiségük más tényezője”

Ebből egyértelmű, hogy a gyűlöletbeszéd nem korlátozható a szóbeli megnyilvánulásokra, hanem bármilyen más módon, például képek, rajzok, mémek vagy szimbólumok formájában is megjelenhet akár a való életben, de akár az online térben is. Fontos, hogy a gyűlöletbeszéd mindig előítéletes, vagy sértő egy adott személyre vagy csoportra nézve, akinek vagy akiknek a kifogásolt cselekmény a személyisége valamely lényeges vonását érinti. A gyűlöletbeszéd irányulhat tehát a személyek vagy csoportok vélt vagy valós tulajdonságaira, és a fogalomban kiemelteken túl többek között olyanokat is felölel mint a nyelv, gazdasági vagy társadalmi helyzet, fogyatékoság, egészségi állapot vagy szexuális irányultság.

¹ <https://www.un.org/en/hate-speech/understanding-hate-speech/what-is-hate-speech>

A gyűlöletbeszéd mindig személyek, vagy személyek egy csoportja ellen irányul. Nem terjed ki az államokról és azok szerveiről, szimbólumairól vagy képviselőiről szóló nyilatkozatokra, sem pedig a vallási vezetőket vagy hitelveket érintő beszédre.

Gyűlöletbeszéd vagy véleménynyilvánítás szabadsága? Hol a határ?

A gyűlöletbeszéddel kapcsolatos párbeszéd egyik fontos alapkérdése, hogy hol húzódik a határ a véleménynyilvánítás szabadsága és a gyűlöletbeszéd között. Az emberi méltósághoz való jog, mint a gyűlöletbeszéddel szembeni védelem alapköve, és a véleménynyilvánítás szabadsága egyaránt fontos emberi jogok. Magyarország Alaptörvénye is megerősíti, hogy mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához, ugyanakkor ezen jog gyakorlása nem sértheti mások emberi méltóságát. Az Alaptörvény ezen felül védelem alá helyezi a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságát is.

Magyarország Alaptörvénye

IX. cikk

(1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(...)

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.

(5) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. Az ilyen közösséghez

- tartozó személyek - törvényben meghatározottak szerint - jogosultak a közösséget sértő véleménynyilvánítás ellen, emberi méltóságuk megsértése miatt igényeiket bíróság előtt érvényesíteni.

A gyűlöletbeszéddel szembeni alkotmányos védelem nem a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását jelenti, hanem azt igyekszik megelőzni, hogy súlyosabb esemény, például erőszak, vagy szélsőséges esetekben akár népirtás következzen be.

A gyűlöletbeszéd büntetőjogi szabályozása és szankciói

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (a továbbiakban: Büntető Törvénykönyv) hiába keressük a gyűlöletbeszéd kifejezést, ugyanis a gyűlöletbeszéddel kapcsolatos szabályokat a 332. §-ban közösség elleni uszításként fogjuk megtalálni.

- **Büntető Törvénykönyv - Közösség elleni uszítás**
- 332. § Aki nagy nyilvánosság előtt
- a) a magyar nemzet ellen,
- b) valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport, illetve annak tagja ellen, vagy
- c) a lakosság egyes csoportjai, illetve azok tagjai ellen – különösen fogyatékosokra, nemi identitásra, szexuális irányultságra tekintettel – erőszakra vagy gyűlöletre uszít, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Büntető Törvénykönyv külön hangsúlyozza, hogy a nemi identitás vagy a szexuális irányultság is lehet a gyűlöletbeszéd alapja, így az LGBTQI emberekkel szembeni uszítás is bűncselekménynek minősül.

A gyűlöletbeszéd szabályozását és az azzal kapcsolatos gyakorlatot áthatja az Alkotmánybíróság szűk értelmezése, amelynek értelmében csak akkor tekinthető egy megnyilvánulás a Büntető Törvénykönyv szerinti közösség elleni uszításnak, azaz gyűlöletbeszédnek, ha fennáll az abban foglaltak megvalósulásának „nyilvánvaló és közvetlen veszélye”. Ez azt jelenti, hogy csak bizonyos mérték fölött – azaz csak nyilvánvaló és közvetlen veszély esetén – igazolható a véleménynyilvánításhoz való jog korlátozása és tekinthető egyúttal a cselekmény gyűlöletbeszédnek. A megnyilvánulásnak a nyilvánosság érzelmeire kell hatnia, és ezáltal alkalmasnak kell lennie arra, hogy az emberek sokaságában a szenvedélyeket oly mértékig felszítsa, hogy bennük olyan nagyfokú gyűlölet alakuljon ki, amely már a társadalmi rend és béke megzavarására, erőszakos jellegű cselekmény(ek)re vezethet². Látjuk, hogy egy-egy megszólalásnak rengeteg követelménynek kell megfelelnie ahhoz, hogy a hatóságok és bíróságok büntetőjogilag üldözendő gyűlöletbeszédnek tekintsék azt, és ez a hivatalos statisztikákban is megmutatkozik. 2013-tól mindössze 30 olyan esetet regisztráltak, ahol gyűlöletbeszéd miatt jártak el a hatóságok.³

² Összefoglaló vélemény az egyes alapjogokat sértő bűncselekmények ítélkezési gyakorlatának elemzéséről – https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeny_4.pdf

³ Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENyÜBS), <https://bsr.bm.hu>

Szűkebb körben, de szintén az emberi méltóságot hivatott védeni a gyűlöletbeszéddel szemben a Büntető Törvénykönyv 333. §-ban szabályozott nemzetiszocialista vagy kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása bűncselekmény is, így az ott foglaltakat is érdemes figyelembe venni, amikor a gyűlöletbeszéd büntetőjogi szabályozásáról beszélünk.

**Polgári jogi védelem
a gyűlöletbeszéddel
szemben**

Nem csak büntetőjogi eszközök állnak rendelkezésre a gyűlöletbeszéddel szembeni fellépéshez. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Polgári Törvénykönyv) a személyiségi jogok érvényesítése körében biztosítja annak lehetőségét, hogy az érintettek fellépjenek bizonyos közösségeket ért jogsérelem esetén.

- **Polgári Törvénykönyv 2:54. §** [A személyiségi jogok érvényesítése]
- (5) A közösség bármely tagja jogosult a személyisége lényeges
- vonásának minősülő, a magyar nemzethez, illetve valamely
- nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösséghez tartozásával össze-
- függésben a közösséget nagy nyilvánosság előtt súlyosan sértő
- vagy kifejezésmódjában indokolatlanul bántó jogsérelem esetén
- a jogsértés megtörténtétől számított harmincnapos jogvesztő
- határidőn belül személyiségi jogát érvényesíteni. A közösség
- bármely tagja a jogsértéssel elért vagyoni előny átengedésének
- kivételével a személyiségi jogok megsértésének valamennyi
- szankcióját érvényesítheti.

Habár ez a lehetőség a Polgári Törvénykönyben felsorolt közösségek számára adott, az LMBTQI ellenes gyűlöletbeszédre nem terjed ki.

Az egyenlő bánásmód követelményét sértő gyűlöletbeszéd

Az emberi méltóságot sértő megnyilvánulások az egyenlő bánásmódról szóló törvény szerinti zaklatásnak is tekinthetők, amennyiben azok összefüggésben vannak a törvény által védett olyan tulajdonságokkal, mint például a faji hovatartozás, bőrszín, nemzetiség, szexuális irányultság, vagy nemi identitás. Így gyűlöletbeszédnek minősülhetnek az állami vagy önkormányzati szereplők olyan nyilatkozatai, amelyeknek célja vagy hatása megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegyenítő vagy támadó környezet kialakítása. Ilyen ügyekben az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (AJBH) Egyenlő Bánásmódért Felelős Főigazgatósága vagy bíróság járhat el.

Gyűlöletbeszéd a médiában és a sajtóban

A különböző médiatartalmakban, mint például a televízió- és rádióműsorokban vagy a sajtótermékekben megjelenő gyűlöletkeltő, kirekesztő tartalom esetén is van lehetőség célzott fellépésre. A médiaszolgáltatóknak az általuk közzétett médiatartalomban tiszteletben kell tartaniuk az emberi méltóságot, ezért ennek megsértése esetén a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságnál (NMHH) lehet bejelentést tenni.

- **A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól**
- **szóló 2010. évi CIV. törvény**
- 17. § (1) A médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet,
-

- közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely
- többség, továbbá valamely vallási közösség vagy ezek bármely
- tagja elleni - a közösséghez tartozása miatt történő - gyűlölet keltésére vagy erőszakra uszításra.
- (2) A médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely vallási közösség kirekesztésére.

Modern idők – gyűlöletbeszéd az interneten

Ahogy fejlődik a technológia, egyre gyorsabban és egyre több emberhez jut el mindenféle információ az interneten keresztül. Ez ugyanúgy igaz a gyűlöletbeszédre is, ami ezáltal több szempontból is különbözik a való életben megjelenő gyűlöletbeszéd-től. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy a jogszabályok az internetes gyűlöletbeszédre ugyanúgy vonatkoznak.

- **Miért különösen ártalmas az online gyűlöletbeszéd?**
- → rövid idő alatt, nagy nyilvánossághoz is eljuthat
- → maradandó
- → név és arc nélkül is elkövethető

Egy friss felmérés szerint az LMBTQI ellenes gyűlöletbeszéd a harmadik leggyakoribb az Európai Unióban a romaellenes és az idegengyűlöleten alapuló gyűlöletbeszéd után.⁴

⁴ 7th evaluation of the Code of Conduct – https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2022_11_21_fs_code_of_conduct.pdf

Mit tehetsz, ha gyűlöletbeszéddel találkozol?

Tegyél feljelentést.

A sajtóban és médiában megjelenő gyűlöletbeszédet jelentsd a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságnál.

Az állami, önkormányzati vezetők sértő megnyilvánulásai esetén fordulj a Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Egyenlő Bánásmódeért Felelős Főigazgatóságához.

Az online gyűlöletbeszédet jelentsd a közösségi média oldalon.

Az LMBTQI ellenes gyűlöletbeszédet jelentsd a Háttér Társaság jogsegélyszolgálatának a jogsegely@hatter.hu email címen.

Használd a **Jelentsd a homofóbiát!** bejelentőfelületünket:
<https://jelentsd-a-homofobiat.hu/>

Információ és lelkeség

137-37 (ingyenes)

+36 1 329 33 80 normál díjas

Skype: „segélyvonal”

Minden nap 18:00-23:00

chat.hatter.hu

Minden hétfőn és

szerdán 18:00-23:00

lelkisegely@hatter.hu

Jogsegély

Ingyenes jogsegélyszolgálat:

jogsegely@hatter.hu

+36 1 6 333 454

Anonim bejelentési lehetőség:

jelentsd-a-homofobiat.hu

Jelentsd a homofóbiát!

HIV/AIDS megelőzés

A minden nap 8:00 és 22:00 között elérhető telefonos és internetes tanácsadó szolgálat elérhetőségei:

hivvonal@hatter.hu

+36 1 6 333 455

